

SLOVENSKI NAROD.

Izaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Mejnarodna konferencija za ribištvo.

Na Dunaji se je v 29. dan prošlega meseca pričela konferencija za ribištvo, sklicana po „avstrijskem ribiškem društvu“ in pobožena od zastopnikov vlade, ribiških ter drugih narodno-gospodarskih društev. Prišli so zastopniki: vlade saksonske, srske, bolgarske in švicarske; ogerskega poljedelskega in skupnega finančnega ministerstva, ribiškega društva v Berlinu, v Monakovem, v Draždanah, v Petrogradu, v Aranyos Marothu; dalje poverjeniki: deželnega zemljedelskega sveta v Pragi; kmetijske družbe v Solnogradu, v Celovci; deželnega ribiškega društva v Lincu, v Redl Zipfu na Gorenjem Avstrijskem, v Gradci, v Ljubljani (dr. J. Kapler iz Ljubljane in prof. J. Franke iz Kranja), v Brnu, v Iglavi, v Opavi, v Karlovih Varih itd. Vseh zastopnikov vkupe bilo je okoli 70 na tem pazljivosti vrednem shodu, kateremu je pokrovitelj bil cesarjevič Rudolf.

Konferenciji namen je bil, da se zbranci, v ribištvo znanostno vzobraženi ter izkušeni možje, posvetujejo in sredstva oznamenijo, kako bi se dalo povzdigniti ribištvo, to je z ribami napolniti reke in vode, ki so, vsled nespametne ribje lovi in na korist drugostranskega napredka v kmetijstvu, v obrtnosti in ladijarstvu, prišle ob cele rodove rib in tako prestale dajati prevažno živilo. Mejnarodni ta shod ima torej praktičen, narodnogospodarski pomen za vodenja v Avstriji in v sosednjih deželah.

Postavili so se najprvo odseki in sicer 1. za vodovje Labe, Odre in Visle; 2. za vodovje Dunava, Dnjestra, in Stira; 3. za jezero Bodensko in za Reno nad tem jezerom. Tem odsekom pa so se dala dotična vprašanja, da se posvetujejo o njih in potem kaj razločnega predložijo za ukrepanje v občnih sejah.

V Dunavskem odseku so se označila poglobitna načela za ribištvo v Dunavu, razlagalo se je, koliko kvare napravljajo nepotrebne preuravnave potokov in rek, mesnaga, ki prihaja v vodo iz fabrik in obrtnostnih tvernic, parobrodnja vožnja in plovljenje; govorilo se je o prepovednih ribarskih propisih, o ribarskih pravicah državnih, občinskih in zasobniških, o potrebnih napravah za ribištvo, o ribjih tolmunih itd. Oznamenile so se tudi ribe, katere bi osobito kazalo samodelsko zaploditi v Dunavskem vodovju. Poročalo se je o vodah in ribjih razmerah v posameznih deželah; tako je gosp. prof. Franké

iz Kranja razkladal te razmere z ozirom na kranjsko deželo. Nadalje je prof. Pančič iz Belega Grada predaval o ribištvu v Srbiji, a Kiselov o ribištvu bolgarskem.

V odseku za Labo, Odre in Vislo pod načelnštvom dra. Grimma iz Petrograda poročalo se je o sulcih na Českem, o ribjih razmerah v Odri, v Visli, o ribiškem zakonu ruskem, ki se ima proglasiti iz nova, določilo se je vodilo pri sestavljanju predlogov, jemalo se je ozir na ukrepe ribiškega shoda v Draždanah itd.

Tretji odsek je podrobno razgovarjal se o ribištvu v Bodenskem jezeru in v Reni, ter takisto kakor ona dva odseka določil nasvete, ki pridejo pred občni zbor konferencije.

V 1. dan t. m. zbrali so se vsi člani konferencije in tedaj so poročevalci vseh treh odsekov razodeli ter obrazložili nasvete za povzdigo ribištva. Vsi predlogi so bili odobreni. Za nas imajo pomen le predlogi Dunajskega odseka, ker se tičejo naših domačih voda. Izmej 15-ero teh predlogov naj posnamemo naslednje misli:

Ribiške pravice državne, občinske ali, ki sicer pristojne javnim korporacijam, naj bi se samo tedaj predajale ali v zakup dajale, če bi to veččaki odbravali; pri tem naj bi se vedno več ozira jemalo na narodno gospodarstvo, nego-li na državne finance. Posebno je priporočati, da se zakupnikom, če le možno, v zakupni pogodbi naloži, da imajo vsako leto določeno količino ribje zalege ali mladih rib zaploditi, sicer se neha pogodba.

Za večja vodovja je poskrbeti, da se ribari sistematsko, prikladno razmeram prirodnim. Zato naj se vodo- in ribje pisne razmere znanostno in praktično preiščejo, ter, kar se pokaže iz tega preiskovanja, naj se obelodani, da si občinstvo kaj koristnega iz tega dobi.

Kar se tiče ribjih naprav, je to poglobitna stvar, da se jih kolikor možno veliko in na široko priredi, zlasti taci, ki dajejo primerno tvarino za zaplojenje določenih bližnjih vodá.

Zelo koristno in povsodi želeto je, da se poučuje in praktično razklada naravno in samodelsko ribarstvo v gozdarskih, kmetijskih in poljedelskih učilnicah.

Pustešenje gozdov pripoznati je kot jeden poglobitnih vzrokov, da je rib čedalje manj, treba je torej z vsemi močmi delati na to, da se obustavi

uničevanje gozdov, da se jih tam, kjer to potreba, iz nova posadi in da se sploh v obliži voda vsestransko in krepko varuje rastlinstvo.

Da se ne dogajajo na mejnih rekah pravne zmote, iz katerih pogostem nastaja ribje roparstvo, živa je potreba, pravice natančno urediti in določiti, ter v pristojnih pogodbah izreči, komu in kako je kaznovati ribiške prestopnike in prestopke ribiškimi propisi.

Če se boče ribištvo povzdigniti, morajo se v podunavskih državah, katerim je do ribištva, prej ko moči postaviti zakoni, ki ribiške pravice primerno in konečno uredé.

Ko so tako po prodlogih bile izražene misli dotičnih odsekov o ribištvu, se je konferencija razšla, ker njen namen je bil vzpolnjen. Boljšo bodočnost mogó dati ribištvu avstrijskemu in ribištvu po naših pokrajinah dobri mejnarodni in domači zakoni, dober pouk v stvareh ribištva, ter gosto nasejane praktične naprave. To so poglobitni stebri, katere je oznamenil v prospeh ribištva rečeni shod veččakov v navzočnosti poljedelskega ministerstva. Vladi bodi torej sedaj skrb, te nasvete uživotvoriti ter tako rešiti in v boljše stanje pripraviti avstrijsko ribištvo, nemali del našega narodnega gospodarstva.

M.

Deželni zbor kranjski.

(VII. seja v 3. dan oktobra.)

Deželni glavar grof Thurn-Valsassina naznani, da je presvitli cesar izrekel brzojavnim potom svojo najvišjo zahvalo za čestitanje deželnega zbora o priliki njegovega godu. (Vseobčni živio- in slava-klici.)

Poslanec Svetec poroča v imenu gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem, in sicer: 1. o dednem pravu na kmetih in o kmetijskih domovih in 2. o pristojbinah tako-le:

Upravni odsek je iz poročila deželnega odbora glede agrarnih razmer na Kranjskem (priloga 14) obravnaval nasvet o dednem pravu na kmetih, o kmetijskih domovih in o pristojbinah.

Zastran dednega prava in kmetijskih domov deželni zbor za zdaj še ne more nič ukreniti dotlej, dokler vladni načrt zakona za kmetiska posestva srednje velikosti, ki ga je državna vlada v IX. seji predložila državnemu zboru, ne postane zakon. Še le tedaj bo deželnemu zboru mogoče v okviru,

LISTEK.

Ulična pevka.

Povest. Ruski spisal N. K. Lebedov. Preložil Kmetov.

I.

(Dalje.)

Obe sestri, krogoloci in rudeči, z majhnima nosičkoma in velikimi okroglimi očmi, brbljali sta strašno radi in govorili obično kakor za stavo ter druga drugi kratili besedo. Obe bili sta do brezkončnosti dobri in neizrečeno smešljivi. Na mojo izjavo, da sem prišla pomagati, vzklicali sta obe h kratu, slično kokodakujočim kokošim:

— Ali si že molila?

Jaz odgovarjala sem z glasom nekoliko zbe-ganim in nekoliko priznavajočim svojo pregreho:

— Ne, tetki, danes še nisem molila . . .

Tedaj sta oni v jeden glas uzklicali:

— Moli!

Jaz stopila sem pred sveto razpelo ter jela priklanjati in križati se. Starejša me je učila:

— Oče naš, kateri si v nebesih . . .

Jaz ponavljala sem za njo. Sedaj narekalo se mi je od jedne strani — „posvečeno bodi Tvoje ime“ — in ne pustivši mi končati ponavljanja teh besed, slišala sem od druge strani: „pridi k nam Tvoje kraljestvo, zgodi se Tvoja volja.“ Zgubivši zvezo vsled hitenja teh skrbnih žensk, v istem času skakajočih od samovara k peči, prilagat drva in nasprotno, zmedla sem se ter govorila kaj enacega:

— „Posvečena bodi Tvoja volja!“

Tedaj padali sta obe od smeha na klop in komaj oddahnivši se nekoliko, urno hiteli prikrajšati molitev:

— „In odreši nas od vsega hudega“ . . .

Jaz sem ponavljala, za tem izrekli sta sestri gromoglasno z resnim obrazom:

— Amen!

Tu pričelo se je beganje. Vse jele smo nekam hiteti, zadevale se jedna ob drugo, poprijemale h kratu za jedno in isto reč, jo vlekle vsaka k sebi in jo vrgle proč, da je nismo mogle najti . . . Pripravljaje čaj, stavile smo dostikrat na samovar

prazen, brez čaja in kropa, čajnik, premivale čašice, rezale kruh, klale sladkor in polagaje, da se je čaj nastal — snemale čajnik s samovara in hotele naliti iz njega čaj . . . Kakov smeh nastajal je tedaj mej nami! . . . Pripetilo se je še hujše, kadar smo v razgovorih postavile samovar brez vode in se je on razsojil . . . Na mesto soli dejati sladkar, vzeti steklenico jesiba na mesto medice — bila je pri nas stvar vsakdanja. Ne redko v postne dni, obedali sta sestri vsled raztresenosti mesno. Pri tem je postni dan vzpominjala navadno mlajša. Končavši obed, obrnila se je ona hipoma k sestri:

— Sestrica . . .

— Kaj je?

— Danes je pa petek. V odgovor na to zalila se je sestra z neudržnim veselim smehom.

— Vzpomnila sem se, vzpomnila, draga moja, ko sem prvo žlico juhe požrla, a nisem hotela povedati ter rajše molčala . . . Oh! kakov greh sva storili! . . .

Tukaj so mene hranili in bili gotovi pečati se z menoj, če tudi cel dan. Tu so me tudi mnorega

ki mu ga odkaže državni zakon, izdelati deželni zakon, s katerim bi se določila posestva, katera bi spadala pod omenjeno dedno pravo in katera bi se mogla ustanoviti za kmetijske domove.

Za zdaj pa ni drugega, ko željo izreči, da bi omenjeni načrt o dednem pravu kmalu postal državni zakon in to tako, da bi se dala deželnim zborom prilika, na njega podlagi osnovati tudi kmetijske domove, kar bi bilo mogoče, ako §. 16 načrta tako ostane, kakor je predložen.

Opiraje se na razloge, iz katerih je agrarna enketa izrekla se za omenjeno dedno pravo in za kmetijske domove, katerim tudi upravni odsek pritrjuje, stavi ta naslednji predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželni zbor izrekuje, da je načrt državnega zakona o dednem pravu za kmetijska posestva srednje velkosti kranjski deželi primeren.

Deželnemu odboru se torej naroča, da pošlje petičjo do vis. državnega zbora, da bi ta blagovolil še v tej sesiji skleniti omenjeni državni zakon po načrtu vis. c. kr. državne vlade, zlasti tudi §. 16 tega načrta.

Glede pristojbin je upravni odsek sklenil, od resolucij, ki jih je v tem oziru sklenila kmetijska enketa, priporočati naslednji dve:

1. Prečistiti gospod deželni predsednik se prosi, naj on blagovoli posredovati pri finančnih uradnih, ako treba pri vis. finančnem ministerstvu, da se bo odstotna pristojba od izročitev, ki se naredé mej stariši in otroci v življenji merila ravno tako, kakor od teh izročitev, kadar se zgodé zaradi smrti.

Deželnemu odboru pa se nalaga, da izroči to prošnjo gospodu c. kr. deželnemu predsedniku.

2. Deželnemu odboru se nalaga, da pošlje petičjo do državnega zbora, da se v pristojbinski noveli sklenejo polajšila za kmetijska posestva in to

a) pri izročitvah mej živimi jednako, kakor pri onih zaradi smrti;

b) da se štempelske pristojbe za zneske, ki neso nad 50 gl., tudi v neprepirnih in zemljeknjižnih rečeh znižajo na 12 kr. od ulog in na 10 kr. od prilog in rubrik.

Poslanec Dežman zahteva generalno debato in izjavlja, da se je oglasil v tej zadevi kot zastopnik veleposestva, da se ne bode morda mislilo, da se veleposestvo ne briga za blagostanje kmetijstva. Dežman potem razpravlja, kako je duhovščina obupno opisavala stanje kmetijstva, le nekateri gg. duhovni trdijo, da se stanje kmetijstva v njih farah nekoliko boljše. Označiti mora izrek nekega duhovnika, ker je jako resničen. Dotičnik pravi: „Vsaka doba ima svoje senčne in solne strani!“ in to velja i za kmetijstvo. Duhovniki opisujejo kmetovalca kot jako slabega gospodarja, ki zapušča le zadolženo posestvo in kateri nema toliko moči do samega sebe, da bi se zganja ogibal. To so žalostni odnosi in ti popisi so vsi drugačni, nego nekdanjo hvalisanje poročevalca Svetca, ki je rekel, da za Noviške kmete zaradi umnega in vzglednega gospodarstva zavidajo celo sosedne dežele Kranjsko. Pa kaj se hoče, voditelji naroda so ljudstvu obljubovali, da bode izvedenje narodnega programa vse odnošaje popolnem zboljšalo. (Smeh! Nemir! Klici: K stvari!) Slovensko uradovanje obožavalo se je kot ljudsko zdravilo! (Velik nemir in ponovljeni klici: To ne služi k stvari!) A ničesar se ni s tem doseglo. Akopram je naprava

železnice v deželi uničila promet po cesti, vendar so železnice za nekatere dele dežele neprecenljive vrednosti, posebno goveja živina se izvažja vsako leto v večjem številu v nemške dežele in v enem letu izvozilo se je nad 50.000 glav. A slovenski časniki o tem žalibog molče. (Ugovor mej narodnimi poslanci! „Slovenski Narod“ prinaša že več let v vsakem semanjskem poročilu, koliko se je goveje živine, konj in prašičev pokupilo in odpeljalo v nemške dežele. Tedaj se je g. Dežman zopet debelo zlagal! Opomba por.) In to se zgodi zato, ker se iz tega vidi, da je kranjska dežela z drugimi zvezana in kako škodljivo bi bilo, jo osamiti. Treba je tedaj vse, kar bi promet z nemškimi deželami pospeševalo, skrbno podpirati in gojiti. 50.000 izseljencev gre vsako leto iz dežele, a le da služijo v drugih deželah za hlapce. Zato bi bilo treba, iste povzdigniti na višje stališče omike, (se ve da nemške!) da ne bi bilo treba plačevati toliko bolniških stroškov. — Slavni naravoslovec Scopoli, spisal je v pretečenem stoletju knjigo, v kateri je opisal propad kmetijstva na Kranjskem, trdeč, da je glavni vzrok propada ta, ker kmet svojega stanu ne čisla in vsak le pravi: „Moj sin mora biti gospod!“ Zato so srednje šole prenapolnene in na Ljubljansko gimnazijo se je vsililo letos nič manj nego 600 dijakov (klici: 800!) torej 800 dijakov? Kaj bode z njimi? Duševni proletarijat bode iz njih? Zakaj se stvari ta? Naša Kranjska je nekak Pijemont, iz katerega se hočejo zavzeti sosedne dežele. A nekaj so dobili v sosednih deželah izobraženi kranjski mladeniči službe, zdaj tega ni več, kajti vsaka dežela se zapira sama za se in mladi nadarjeni učitelji ne dobé več služeb drugod. Kranjska pa je nekak magnet, h kateremu silijo mnogi, da bi tu prišli k dobri službam. Amerikanec Franklin je trdil, da le potem pride ljudstvo do blagostanja, ako dela in štedi. Kdor kaj drugega priporoča, ljudstvo slepari. Kako pa je na Kranjskem v tej zadevi? Dežman pravi, da je videl po vaseh na Dolenjskem cele trume puranov, a ne da bi jih kmetje gonili na somenj v Zagreb, vse sami pojedjo o trgatvi, to je že stara navada. Mnogo je duhovščina proti temu pridigovala, a vse zaman. V drugih krajih prodajajo seno za ničeve cene v Trst in na Reko, a ne znajo napraviti niti grabelj niti vil sami, vse si morajo kupiti kmetijske podružnice bi storile lahko v tej zadevi veliko, a ne store ničesar, desetletja že spe. Vse drugače delajo na Spodnjem Štajerskem kmetijske podružnice. Kaka velika trgovina z ovčjem je tamkaj vzrastla. Na Kranjskem pa se zapravi za žganje toliko denarja, kolikor iznaša ves zemljiščni davek vse dežele. In ne da se pije žganje, koliko se popije še vina in piva. Isto tako slabo kakor z denarjem, dela se s časom posebno na božjih potih in kmet leta od sejma do sejma. Tudi za cerkvene potrebe potroši se neizmerno veliko, o čemer že Hacquet toži, kajti če ima jedna fara nove zvonove, takoj si omisli druga še dražje. Vse polno je tudi beračev, a ne samo navadnih, tudi berači v civilnih suknjah izvajajo kmetu mnogo denarja iz žepa. Govornik toži potem, da se ni izvela postava o velikih občinah, katero je napravila narodna stranka, a je ni izvesti hotela, ker se je bala revolucije v deželi! (Velik smeh) in zato je z občinami jako na slabem. Kmeti treba pač drugače odgojevati, da se mu ne bode usilje

valo toliko nepoklicanih varuhov in skrbnikov. Konečno Dežman še napada obravnave kmetijske enquete, rekoč da so bile površne in jako pohvalno pesen poje kočarjem, ki svoje otroke bolje odgajajo, ko marsikateri vaški magnat.

Potem je krepko odgovarjal g. dr. Vošnjak, katerega govor priobčimo po sten. zapisniku.

Kmetijska razstava v Krškem.

Pretekli petek delila so se darila razstavljalcem, ki so razstavili najodličnejše pridelke. V razsojevalnem odseku bili so razen razstavnega odbora z načelnikom g. Ogulinom iz Rudolfova, še razni gospodje iz Krškega kot veščaki in kmetijske družbe tajniki.

Srebrne svetinje so dobili: 1. Grof Ervin Auersperg na Turcu pri Krškem, za najbogatejšo in najboljšo zbirko domačih pridelkov z ozirom na to, ker se je tudi pri drugih oddelkih hvalevredno udeleževal. Razstavil je veliko zbirko ovčja, zelenjave itd. Njegova vina uredila so se v prvi (belo vino) in drugi razred. Hvalili so njegov jabolčnik in jesih. Vsa oblika njegove razstave bila je jako okusna in lepa. Za uredbo grofa Auersperga pridelkov, kakor tudi za uredbo skupne razstave in dekoracije stekel si je njegov prvi vrtar izredne zasluge. Z ozirom na to se je grofu E. Auerspergu priznala diploma c. kr. kmetijske družbe kranjske, njegovemu prvemu vrtarju pa 20 goldinarjev v denarji.

2. Sreberno svetinjo je dobil g. Ivan Vesel, župnik pri Sv. Duhu pri Krškem, za najboljšo zbirko namiznega ovčja. Razstavil je na jako okusnem stojalu tako lepa jabolka in bruske, kakeršnih si človek le misliti more in kakeršna se navadno le naslikana vidijo. Njegova zbirka obsegala je okolu 30 vrst ovčja, katero je sam pridelal, dobivši cepiče iz sadjerejske šole na Slapu. Njegova najboljša jabolka in bruske bila so vse pravilno imenovane in so se tudi v tem oziru odlikovale. Ne bili bi se nadejali, da se pri Sv. Duhu, v Velikem in Malem Trnu prideluje tako ovčje.

3. Sreberna svetinja je pripala g. Ogulinu iz Rudolfova, ki je razstavil najboljšo in najbogatejšo zbirko pravilno imenovanega grozdja. Gosp. Ogulin je strokovnjak v kmetijstvu, s katerim se že celo svoje življenje bavi. V dosego večje popolnosti je obhodel mnogo kmetijskih razstav, bil razsojevalec tu in tam, aranžiral pred štirimi leti prvo dolenjsko kmetijsko razstavo v Rudolfovem in bil prvi sprožitelj in delavec tudi pri naši razstavi. On se poča znanstveno z vinorejo, v katero svrhu ima izvrstne pripomočke, na pr. Goetejev atlas za grozdje, krasno knjigo, katero mu je za njegove zasluge darovalo kmetijsko ministerstvo.

4. Sreberno svetinjo je dobila graščina na Raki — za najboljšo zbirko brezdimno posušenega ovčja, katerega je obilo razstavila v velikih košarah. Tudi pri drugih oddelkih razstave se je graščak g. Lenk obilno udeležil. Njegove razstavljene reči si videl v prvi največji sobi, v telovadnici mej stroji (za vinarstvo) in orodjem, na dvorišču in pred šolo, kjer je imel lepo živino. Še celo dva para močnih in lepih upreženih volov je

Dalje v prilogi.

učili, rokodelja, gospodinstva, učili radovoljno, no vsled naglice in neprestanega govorjenja, — naučili me vsega tako, kakor očenaš, katerega se tekom celega leta nisem navadila na pamet ter ga neprestano brbljala, požiraje sredino in z uverjenostjo bližaje se koncu, katerega sem znala trdo. Kupili sta mi tudi abecednik, no čitati me nista naučili, prepuščaje to delo drugim. Ne gledé na to vzpomnam se teh neskončno dobrih žensk, ki sta skrbeli za-me, me branili in mi zašivali oblečice — vedno z ljubeznijo in spomin o njih ohranila sem za vselej.

Vgnezdilvi se pri njima, bila sem že srečna in mogla sem napravljati svoje izlete od tod, kakor iz lastne hiše, v nadi, v slučajni potrebi zopet brez vsakega zadržka vrniti se k njima. Ob dveh obiskovalah sem navadno učiteljevo stanovanje. Znala sem, da je v tem času učiteljeva hči Aleksandra Pavlovna, — gospodičina visoke rasti, črnelasa in blede, nikoli ne smejoča se, z izrazom žalosti v svojih zamišljenih očeh, vedno napravljena v črno, — znala sem, da je ob tej uri Aleksandra Pavlovna imela navado igrati na glasovir, kar je meni koj prvič dopalo. Aleksandra Pavlovna živela je z očetom in staro

hišino. V njihovem stanovanju kraljevala je vedno tišina: nihče iz njih ni govoril glasno, hodili so vsi tiho, nihče ni hitel in na vsem, začeniši se starinskimi pohištvi, s počrnlimi od časa slikami s starinskimi svetimi podobami in končaje s čisto izmitimi gostolistimi zelenimi rastlinami na oknih, — na vsem ležal je nekak poseben pečat melanholije in skrivne tožnosti. Jaz stopila sem v salon, po katerem so se razlegali tužnim plakanjem zvuki glasovira, po tipkah katerega sta begali blede in suhljati roki Aleksandre Pavlovne, ter se ustavila pri durih. Ona me dolgo ni zapažala, zamišljena v igro, no zagledavši mojo miniaturno figurico, poklicala me je obično k glasoviru:

— Pojdi semkaj, dušica. Ali si prišla poslušat?

— Da, tetka.

Ona ponovila je igro, katera je uplivala na me neizrečeno čudno. Kazalo se mi je, da begajo zvuki po mojem telu in da vsaka nota nabaja nekak nemi odziv v mojih čutnicah. Bilo mi je kakor bi me nekaj vezalo z vsako tipko in, sama neznajoč tega, zibala sem se slično metronomu, v takt igre.

Predstavljala sem tedaj ganljivi prizor, kakor pojnim danes, vzpomina se svoje drobne in majhne figurice, upodobljene v zrkalu, odete v strgano, sivo suknjico, sumljive čistote nogovice in izteptane čevljice, vzpomina se svoje gladko ostrizene glavice s plavimi lasmi, voskastega obraza, upalnih črnih oči, in pri tem zibanja z jedne strani v drugo, zdaj hitrejšega, zdaj počasnejšega, soglasno hitrejšemu ali počasnejšemu tempu komada. To delala sam dolgo nezavedno, no še nezavednejše, popolnoma brez svoje lastne volje, prešla sem nekoč od takega nemega sledenja za motivom, k njega predavanju z zvuki. Danes znam, da je bilo prvo, kar sem spela, arija paža iz „Hugenotov.“ Najedenkrat spela sem jo vso, spela, se zna, brez besed z vsemi njenimi težkočami, fioreturami in škalami. Dokler sem sledila z glasom za igro, me Aleksandra Pavlovna ni ustavljala, slušala me je pozorno ves čas in samo, da bi bilo bolj slišno — oslabila je pedal in zmanjšala silo udarov po tipkah. Arija je končala, jaz uvidela sem, da sem pela na ves svoj detski glas ter se prestrašila. Aleksandra Pavlovna obodila me je laskavo:

pripeljal na ogled — in v jedni sobi je razstavil velik zemljevid kranjske dežele iz 18. stoletja (star kaci 150 let). Graščak g. Lenk s svojim sinom, ki se jako zanima za slovenski jezik, je kazal veliko simpatijo do razstave. V dokaz naj navedem to, da je podaril odboru 30 gl. za tri darila kmetskim izložnikom.

5. Sreberna svetinja je pripala g. Martinu Hočevanju za najbogatejšo zbirko belih žlahtnih namiznih vin lastnega pridelka. G. Hočevan ima velikansko zalogo domačega vina od l. 1872. dalje. Ni se mu moglo nikakor odrekati prvo darilo, če tudi so bila razstavljena od družih gospodov izvrstna vina čistega rizleca, toda najbogatejšo zbirko žlahtnih vin imel je vender le gospod Hočevan, ki se je že pri družih oddelkih mnogobrojno udeleževal.

6. Sreberno svetinjo je nesel seboj v Maribor g. Vrba, nožar, ki je s svojim lastnoročno izdelanim sadjarskim, vinarskim in vrtarskim orodjem prišel k razstavi in tu obiskovalcem skozi teden dni razkazoval in prodajal svoje hvalevredno orodje. Gosp. Vrba je mož skozi in skozi reellen, zelo postrežljiv, ima orodje brez madeža — zato ga toplo priporočamo vsem kmetovalcem, ki tako orodje potrebujejo. Naj se le nanj obrnejo v Maribor.

Bronaste svetinje so dobili:

1. Kmetijska podružnica v Boštianji za veliko zbirko (29 vrst) namiznega sadja. Boštianci s svojo podružnico so kaj hvalevredni kmetovalci, ki so se posebno sadjarstva lotili. V izglej jim je posebno predsednik kmetijske podružnice, g. A. Planinec, in graščina Boštianska, ki se po izreku oskrbnika g. Bohutinskega toliko peča s sadjarstvom, da ji ono več donaja, nego vinarstvo.

2. Bronasto svetinjo je dobila za najbogatejšo zbirko žlahtnejše zelenjave gospa Josipina Hočevan. Razstavila je krasno zbirko iz svojega prelepega vrta, kjer so pod njenim nadzorstvom zrastle toli izvrstni sadeži. Rodbina Hočevanjeva je imela ob času razstave veliko veselje 1.) nad svojimi pridelki in 2.) pa nad skupno razstavo v velikanskem, te dni lepo ozaljšanem šolskem poslopju, ki je darilo te blage familije.

3. Bronasto svetinjo je dobil gospod Viljem Pfeifer, župan itd. v Krškem, za svoja izvrstna bela in črna vina. Gospod Pfeifer ima v svoji velikanski kleti tudi veliko zbirko vin, katera so razsojevalci jednoglasno postavili v prvi in drugi razred. On prideluje vino na Tržki Gori pri Krškem in na Raki.

4. Bronasto svetinjo je dobila gospa Ana Kodon iz Srebernič pri Novem mestu za bogato zbirko domačih poljskih pridelkov, od katerih je razstavila zlasti veliko lepih nenavadnih žitnih semen.

5. Za bogato zbirko pravilno imenovanega grozdja je dobil bronasto svetinjo gosp. župnik Schweiger, ki je iz Radovice pri Metliki poslal veliko grozdja.

6. Drugo darilo za brezdimno posušeno ovočje je dobil g. župnik A. Tavčar na Raki, namreč bronasto svetinjo. Njegova razstava ni bila tako velikanska, kakor od graščine Raške, a obsegala je ipak lepo sadje in dobro vino, a njegovo brez dima posušeno sadje je bilo tako okusno, da je v tej stroki zaslužil drugo darilo.

7. Bronasta svetinja je romala na Jese-

nice pri Veliki Dolini v roke veleposestnika in zdravnika dra. Namorža. Ta gospod je razstavil mnogovrstne reči, listnato zelje, lepo sadje in drugo. Mej njegovo izložbo je pa imponirala velika košara olupljenih češpelj (prunel) in za te je dobil prvo darilo iz tega oddelka, namreč bronasto svetinjo. Gosp. Namorž producira v veliki meri olupljene češplje, pravijo, da si vzdržuje v ta namen po 24 delavcev. (Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 9. oktobra.

Česki deželni zbor je tudi kakor galski izvolil poseben odsek, da pretresuje novi železniški statut. Že takoj v prvi seji je dotični odsek prišel da sklepa, da je ta statut škodljiv česki narodnosti in deželnim interesom. Čebi že vidijo v tem, da je notranji poslovni jezik pri železnicah nemški, škoda za svojo narodnost. Mi Slovenci bi pa ne smeli videti nikake nevarnosti za obstoj slovenske narodnosti če tudi se nam šole ponemčujejo in nam vsi uradi nemški uradujejo. Vedno se nam kaže na česko zmernost, in tudi se dobe še nekateri česki listi, da nam zmernost propovedujejo, ker so napak poučeni. Tako bi res kdo mislil, kake pretiranosti, da zahtevamo, v resnici bi pa bili zadovoljni, ko bi le polovico tega dosegli, kar želi najzmernejši Čeh za svojo narodnost. — V českega deželnega zbora odseku za občinske in okrajne zadeve je v ponedeljek namestništva svetnik Kmoch razložil stališče vlade nasproti Herbstovemu predlogu o delitvi okrajev po narodnostih. Vlada v načelu nema nič proti temu predlogu, in le želi, da se uresniči, a misli, da povsod taka razdelitev ne bode mogoča iz geografskih in narodnogospodarskih razlogov. Sicer bi se pa premene omejenja okrajev morale vršiti samo na prošnje občin, ne pa prisilno proti njih volji. Da bi se pa druge instance razdelile v česke in nemške, tega pa vlada ne more dovoliti. — V odseku za pretresovanje volilne reforme so izjavili nemški poslanci, da se ne bodo udeleževali posvetovanj o načrtu volilne reforme, kakor jo je predložil deželni odbor, in so res, ko se je pretresovanje pričelo, odšli. Nov dokaz, da z Nemci na Českem sporazumljenje ni mogoče. Da bi petakarji dobili volilno pravo, tudi ni dosti upanja. Večina deželnega zbora smatra to zadevo le kot del splošne volilne reforme, in se po njenem mnenju o tem tudi le pri posvetovanju o občni volilni reformi more sklepati. Ker bode pa vsled upora nemških poslancev gotovo splošna volilna reforma brez uspeha ostala, tudi petakarji volilne pravice ne bodo dobili. — Predvčeraj je v deželnem zboru utemeljeval Nemec dr. Bareuther svoj predlog, da se deželni šolski svet razdeli v dve sekciji. Ta predlog, ki jasno kaže, kam merijo Nemci, se je izročil šolskemu odseku v pretres, za kar so glasovali Nemci in veleposestniki, Čehi pa so se vzdržali glasovanja.

Jedva se je izvedelo, da hočejo Čehi na Dunaji osnovati posebno politično društvo, ki se bode potegovalo za narodno enakopravnost na **Spodnjem Avstrijskem**. — Katerega pravila pa, kakor „Czasu“ poročajo iz Dunaja, namestništvo ni potrdilo, in se je zaradi tega uležila pritožba na ministerstvo notranji zadev, že se zaganjajo nemški liberalni listi v nje, in to ne le ekstremni, temveč celo taki, ki hočejo za zmerne veljati. Ta stvar jim je kakor nalašč prišla, da upijejo o zatiranem nemštvu. Nek list, o katerem celo govore, da je z vlado nekoliko v zvezi, očita Čehom, da neso na Dunaji domačini, temveč le priseljenci. Po mnenju tega lista bi Čehi, ker so priseljenci, ne imeli nikake pravice do ohranjenja svoje narodnosti. Kdaj je pa kak nemški list ugovarjal ravnopravnosti Nemcev pri nas na Kranjskem? Ti Nemci so tudi privandrali k nam, in so si celo pridobili gospodstvo v deželi, in če se

je njih veljava skušala kedaj poriniti v naravne meje, kak krik je navstal po nemških listih. Zakaj se pa neki Nemcem na Kranjskem po istem merilu ne merijo pravice, kakor jih hočejo Čehom na Dunaji. Nemški liberalci hočejo ta poskus Čehov, ustanoviti si politično društvo v Beči, porabiti pri prihodnjih volitvah za državni zbor za agitacijo. Strahili bodo ljudstvo s slovenskim poplavalom, in Bog ve s čim še. — Z veseljem pa moramo konstatovati, da so tudi na Spodnjem Avstrijskem možje, ki spoznajo, da je delovanje nemškega šulferajna škodljivo in se ne boje tega javno izreči. Ko je bila na dnevnem redu prošnja nemškega šulferajna za podporo, oglašil se je poslanec Knab in v ostrih besedah grajal delovanje tega društva. Podpora se ve da se je potem dovolila, a veseli moramo biti, da se je vsaj našel mož, ki je obsojal to škodljivo in razpor sejoče društvo. — Društvo „Komensky“ hotelo je na Dunaji otvoriti drugi razred svoje česke šole, a okrajni šolski svet je to prepovedal. Sedaj se je društvo pritožilo proti tej odločbi pri deželnem šolskem svetu. Ako bode deželni šolski svet zavrgel to pritožbo, pritožilo se bode pri naučnem ministerstvu. Res ni misliti, da bi okrajni šolski svet s svojo odločbo bil zavrl ustanovitev drugega razreda česke šole, kakor tudi prvega ni mogel, a stvar se je s tem za jedno leto zavlekla.

V **galskem** deželnem zboru je poslanec Merunovicz stavil in utemeljil predlog, da bi se podržavila severna železnica. Sedaj se pa železniški odsek posvetuje o tem predlogu.

Nedavno smo poročali, da bodo kmalu razpuščene **trgovske zbornice**. Sedaj se pa poroča iz Linca, da je trgovsko ministerstvo z ukazom dne 30. septembra razpustilo tamošnje trgovsko zbornico. Nove volitve bodo takoj razpisane. Dunajska, Brnska in Opavska trgovska zbornica dobila so tudi jednake ukaze. V kratkem času dojde tudi drugim trgovskim zbornicam ukaz, ki jih bode razpustil. Zdaj, ko se bodo vse trgovske zbornice volile na novo, navstane vprašanje, bode li mandati onih svetnikov, katere so zbornice poslale v železniški svet, ostali še na dalje veljavni. Ker je v enem slučaju trgovsko ministerstvo se že izreklo, da mora vsak tak svetnik biti res odbornik dotične zbornice, zato se sodi, da bodo oni, ki ne bodo več voljeni v trgovsko zbornico, morali izstopiti iz železniškega sveta.

Vnanje države.

Ruski dopisnik angleškega lista Pall Mall Gazette razkril je nekatera dogovarjanja pri **shodu treh cesarjev**. Če se temu listu sme verjeti, se je sklenilo, da Avstrija ne sme zasesti Srbije, zato si pa sme prisvojiti Bosno in Hercegovino. Združenju Bolgarije in Rumelije se Avstrija, Nemčija in Rusija ne bodo ustavljale. Ko bi pa kdaj Avstrija prodrla dalje do Soluna, bode Rusija zasela Dardanele, Anglija dobila Egipet, Francija pa Tripolis.

Ruski general in generalni gubernator na Poljskem, Gurko imenovan je članom državnega sveta, a obdrži še vedno dosedanje mesto. Kakor „Svjet“ poroča, je ruska vlada dovolila bivšemu metropolitu srbskemu Mihajlu 3000 rubljev na leto.

Kakor se poroča iz Rima, je na Laškem v 42 provincijah od 2. avgusta do konca septembra 17.332 ljudi za **kolero** zbolelo, 8.644 pa umrlo. V Napolji kolera pojema, tako jih je predvčeraj zbolelo za kolero samo 43, umrlo pa 27. Vlada je sklenila nekatera predmestja Napoljska popolnem podreti, in potem z nova sezidati, ker drugače bodo ta predmestja vedno pravo gnezdo kolere, ker so zidana proti vsem sanitetnim pravilom.

Ko se snideti **francoski** zbornici, bode Edouard Lockroy vlado interpeloval o njenej vnanji politiki, zlasti, kaj je resničnega o nemško-francoski alijanci, o katerej se sedaj toliko govori. Večina francoskih listov obsoja ta korak, ker bi skrajni elementi s tako interpelacijo ne spravili Bismarka v zadrego, temveč ministra Ferry-ja. Govori se že, da slednji na to interpelacijo niti odgovoril ne bode.

V ponedeljek otvoril se je slovesno **danski** državni zbor. V prestolnem govoru se omenja, da je pogorel Christianborg, v katerem so se dozdaj zbirali zastopniki naroda. To sili k resnemu premišljevanju in je silen opomin, za blagor dežele in naroda složno delati. Potem prestolni govor poslanecem posebno na srce poklada, da je treba varovati samostojnost dežele s primernimi varstvenimi navedbami. Dosedanji predsednik je bil zopet izvoljen. Potem se je državni zbor zopet za štiri tedne odložil.

S **francosko-kitajskega** bojišča prihajajo za Francoze ugodne vesti. Zaseli so že Tamsui.

Egiptovsko vprašanje se ne bode rešilo, kakor se govori, na posebnej konferenci, kajti konference poslednjih let imele so premalo vspeha. Skušalo se bode doseči sporazumljenje po dopisovanju mej vlastmi. Anglija je že naznanila v posebnej okrožnici drugim vlastim, da bode kmalu objavila svoje predloge, katere bode izdelala na podlagi izkušenj angleškega nadkomisarja Northbrooka. Začetkom bodočega meseca došli bodo neki velevlastim dotični predlogi. Kaki bodo, pove nam že precej jasno tudi višje omenjena okrožnica. V njej pravi angleška vlada, da se je iz dosedanjih izkušenj Northbrook prepričal, da je pomanjšanje obresti od egiptovskega dolga neobhodno potrebno, da se doseže ravnotežje

— Poskusi ponoviti.

Ona pričela je z nova z motivom, no potem jela me je spremljati z jedinimi akordi, pribegaje k pomoči melodije samo tedaj, kadar sem se kaj zmotila ali zabila motiv. Proti koncu postali so akordi redki, no jaz ubirala sem smelo s svojim tankim glasom š kale, premagovaje njih težavnosti. Končala sem smelo in tvrdo. Aleksandra Pavlovna pri jela me je za glavo in me poljubila.

— Koliko si stara?

— Šest let tetka.

— Ali se učiš?

Jaz prišla sem v zadrego.

— Ne, tetka. Kje naj se učim: sem vedno zvunaj.

Ona pogledala je s pomilovanjem na mene in na mojo nebrežno, zanemarjeno obleko.

— Ali ti je mamica umrla?

— Da, tetka. Sedaj imam drugo mamo.

Ona pojmla je vse, ni me več izpraševala o mojem življenju in končavši igro, poljubila me je še jedenkrat v glavo.

— Pridi večkrat k meni. Bodeš pela, in če boš želela, jela te bom učiti.

Začutila sem najedenkrat k tej resnej deklici z žalostnimi očmi, ne jedino ljubezen, ki sem jo imela k sestrama — vlastelicama in k družini privratnika, no nekako uvažanje, spoštovanje in gotovnost slušati jo v vsem, z lepo pokoriti se jej. Njena roka, njena blede, drobna in suhljata roka bila mi je blizu; hipoma priklonila sem se in poljubila to milo roko, pri čem so zakapale vroče solze iz mojih oči. Aleksandra Pavlovna objela me je nežno:

— Ti plačeš? . . . O čem?

Mala, dosega joča jej komaj komaj do pasa z glavo, objela sem njeni koleno z rokama, stiskaje se k njej z glavo:

— Ah tetka! objasnila sem jej nejasno vzrok mojih solz, z menoj še nihče ni tako govoril, kot vi . . . Jaz plačem od radosti, tetka . . .

Ona ni mi rekla več besede ter me molče gila dila po glavi toliko časa, da sem nehala plakati.

(Dalje prih.)

v egiptovskih financah, ravno tako bode treba ponizati zemljiški davek. Vse to je že Anglija zahtevala pri poslednji egiptovski konferenci, pa druge vlasti v to neso privolile, zato pa tudi ni dosti upanja, da bi nova diplomatska pogajanja imela kaj več vspeha.

Iz **Sudana** dohaja neugodna vest, da so Arabi zavratno napali generala Stewarta in ga umorili. Ta general bil je jedini Evropec v Gordonovej družbi. Ko je poslednji vzel Berber, podal se je Stewart gori po Nilu, v tem ko se je Gordon sam vrnil v Charthum. Ko se je Stewart tako oddaljil od glavne Gordonove vojske, porabili so Arabi to priliko, da so mu spihali luč življenja. Zato bode pa sedaj angleška ekspedicija pod poveljstvom generala Wolseley-a morala napeti vse sile, da osvobodi Gordona, kajti bati se je, da tudi njega doleti jednaka osoda.

Konferenca za določitev **prvega meridijana**, ki se je bila sešla v Washingtonu, se je razšla, ne da bi se bil dosegel kak uspeh. Večina delegirancev je bila sicer zato, da se izbere meridian, ki gre skozi Greenwich, a francoski v to neso niti kakor hoteli privoliti.

Dopisi.

Iz **Kamnika** 6. oktobra. [Izv. dop.] „Slovenec“ ima v svoji 222. številki dopis iz našega mesta, v katerem po svoje in zopet tendenciozno pretresa naše domače razmere. Jako se čudim, da slavno uredništvo tega lista odpira predale dopisniku, ki je tukaj na glasu kot neizmerno aroganten mladič, o katerem je lastni oče izrekel trpko sodbo! Uboga vas, kjer bo moj sin za . . . . . Ves dan oteplje s svojim dežnikom po mestu, zvečer pa pohaja ob fantovskem solncu s „tudi konservativno“ učiteljico po mestu patrolirat. Z velikim dopadenjem nad samim seboj hodi po bišah, koder se mu še varno zdi, hujska proti meščanom, kateri so bili toli predrzní, da so glasovali proti dra. Schrey-a kandidatu. Kake primke je pri sodnji dajal svoji lastni materi in kam jo je doma že zapiral, to povedati, brani mi dostojnost. In takemu človeku gre slovenski list na limanice pri presojevanji ljudij in mestnih razmer.

Mladič ima ime navadne ptice pevke, a sedaj se šola v Ljubljani. Tega vsega bi ne pripovedoval, ko bi ne bilo potrebno, da čitatelji „Slov. Naroda“ in „Slovenca“ vender jedenkrat zvedó, kdo je uzrok in kdo je zakrivil toliko kopico neumnih dopisov iz našega mesta. Kdor je bil jeden pot perfiden, ostane perfiden, tudi ko bi utegnil kdaj biti oznanovalec miru in sprave. — Če je prva polovica dopisa v številki 222. prav otročja iznajdba, je druga polovica karakteristično znamenje pravih nagibov naše nadri-konservativne stranke. V topliški restavraciji se zbirajo naši Velikonemci in s temi so se začeli bratiti nekateri naših konservativcev. Johann Keceel in nekateri gospodje, nekda, ko je še pravo rodoljubje cvetelo, ostri nasprotniki, so se sedaj zvezali in izvestno, da je gotovim krogom ljubši nemškutar, če je tudi ateist in prostomavtar nego narodnjak. Žurnalistični trobentač naše slaboglasne klike očita Kamničanom, da neso hoteli, udeležiti se praznovanja obletnice prihoda presvitlega cesarja v Kamnik, katero je sprožilo in priredilo vodstvo toplic, prav za prav Johann Keceel in nekateri naših Velikonemcev. Kamnik je praznoval že teden poprej obletnico in zategadelj moram protestovati proti sumnjičenju dopisnika, da bi Kamničanom ne dostajalo lojalitete. Pri nas vsak otrok zna, da nas naši nasprotniki vabijo le tedaj, kadar nas potrebujejo; vrhu tega so toplice v drugi občini, kamor nam ni treba hoditi kazat lojalitete, da bi drugim služili kot stafaža. Vprašam pa, koliko pa je bilo naših konservativcev na omenjeni slavnosti?

Iz tega pojasnila pač vsak čitatelj lahko presodi zlobnost spredaj omenjenega dopisnika in marsikomu bodo se odperle oči, kako nedorasel mladič s popisovanjem naših domačih razmer občinstvo za nos vodi.

Domače stvari.

— (Konfiskacija.) Včerajšnja številka našega lista je zopet zaslegla c. kr. državno pravdníštvo zaradi uvodnega članka „Sodnija in slovenščina“. Prav žal nam je, da ne moremo nadaljevati mirno, uprav akademično pisanega, izvrstnega članka, ampak ga moramo pretrgati v sredi. To moramo obžalovati tem bolj, ker je bil ravno konec izborna razpelnjan in je imel gospod pisatelj za zaplenjenim člankom že drugega pripravljenega. Današnji številki dodali smo prilogo.

— (Dr. Franjo vitez Miklošič,) c. k. dvorni svetnik in profesor na Dunaji, dobil je najvišje dovoljenje, da sme vzeti in nositi: véiki križ kr. srbskega redú sv. Save, ces. ruski red sv. Stanislava II. reda z zvezdo in komandér-križ kr. rumúnskega reda „zvezde rumunske.“

— (V deželnem zboru na Dunaji) je dr. Weitlof, odgovarjaje duhovniku Knabu, ki je ostro napadal nemški „Schulverein“, zagovarjal se mej drugim rekoč: Dass der deutsche Schulverein kein Kampfverein ist, bewiese auch das Urtheil des Landespräsidenten Winkler, welcher sagte, es sei kein Anstand zu nehmen, wenn Beamte die Bestrebungen des Vereines unterstützen“. Tako vsaj se glasi brzojavka z Dunaja z dne 7. t. m. v včerajšnji Tagesposti.

— („Länderbank“) dobila je dovoljenje, da napravi delniško društvo za dopolnilne proge (Ergänzungslinien) avstrijskih in ogerskih železnic s sedežem na Dunaji. Pravila so že potrjena. — Ni nemogoče, ampak celo naravno, da utegne to društvo svoj pogled obrniti tudi na Dolenjsko.

— (V hrvatskem zboru) stavil je Smičičlas predlog, da naj sabor stori potrebne korake, da tudi Žumberk in Marijindol dobita svoje zastopnike v zboru. — V krogih nezavisnikov se govori, da pridejo v zbor tudi grofi Bombelles, Rudolf Erdödy, Jurij Jelačić, Teodor in Ivan Drašković, da pomnože opozicijo. Ta vest je morda malo prenačljiva; a čudno je to, da je letos nenavadno veliko število aristokratov dalo verifikovati svoje virilne glase. Morda se pa vender utegne aristokracija energičneje potegniti za pravice hrvatske kraljevine.

— (Blag župnik) živi v nekem slovenskem glavnem mestu. Nedavno mu je hotela voliti za njegovo bogato okrašeno cerkev neka brumna ženska 1000 gld., to je dolg, uknjižen pri njenih sorodnikih. A župnik se je zahvalil, rekoč, da neče svoje cerkve lepšati s solzami revnih sorodnikov, kateri bi se morali, ko bi se dolg izterjal, pognati od hiše. Tudi ni dolgo temu, kar je hotela v nekem predmestju, ki se ne odlikuje po velikih hišah, neka ženska izročiti na smrtnej postelji istemu g. župniku vse svoje premoženje za cerkvene potrebe. A blagi župnik, dobro vedoč, da ima ženska mnogo revnih sorodnikov, je namenjeni dar odklonil in umirajočo brumno žensko pregovoril, da je svoje premoženje razdelila po enakih delih mej svoje revne sorodnike. Čast, komur čast gre!

— (Sladorjeva kriza), ki je upropastila veliko firmo Weinrichovo, je prouzročila tudi pri nas veliko škode. Kdor koli trži s sladorjem, bodi si na drobno, bodisi na debelo, vsak ima vsled nepričakovano nizke cene difference in izgube. Govori se, da ima jedna sama trgovska hiša v Ljubljani do 50.000 gld. izgube. Nekega manjšega trgovca pa je kriza tako pretresla, da se že javno govori o njegovej insolventci.

— (Železnica Radgona-Ormož.) Trgovinsko ministerstvo dalo je okrajnemu odboru v Ljutomeru dovoljenje, da more pričeti s tehniškimi deli za lokalno železnico iz Radgone preko Ljutomera v Ormož. Dovoljenje pa velja samo za jedno leto.

— (Prošnje, da se preloži dan sklica, je kolekovati!) C. k. finančno ministerstvo je razsodilo, da je prošnje, ki jih polagajo prihranjenci (reservisti), poklicani k orožnim vajam, zato, da bi se jim preložil dan sklica, kolekovati, to pa zategadelj, ker se v takih prošnjah ne išče zakonite pravice, nego izimne milosti. Ta razsodba c. k. finančnega ministerstva bila je odgovor k dotičnemu vprašanju c. k. državnega vójnškega ministra.

— (Včerajšnji mesečni somenj) je bil slabo obiskan, kupcev malo. Živine postavilo se je na somenj 639 komadov, in sicer; 161 konj, 173 volov, 275 krav in 30 telet. Dež, ki je lil celo noč neprenehoma, je gotovo marsikaterega oplašil, da je doma ostal, in ni šel na somenj.

— (Z Dunaja) iz vojaške bolnice št. 1 piše se nam v 7. dan t. m.: Predvčeraj dotekla je kazen vodji insurgentov v Bosni in Hercegovini „Hadži-Loji“, ki je bil zaprt od 1878. l. Ob 9. uri zvečer pripeljal se je Hadži Loja z osebnim vlakom državne železnice iz Prage v Beč. Na kolodvoru ga je obilo ljudstva pričakovalo. Ko je vlak prišel in obstal, si Hadži Loja ni pustil z voza pomagati, temveč je z leseno levo nogo v tla voza jezen udaril in sam ven šel. Bil je od nekega stotnika vsprejet, v Alzersko vojašnico prepeljan. Kar o Hadži Loji Dunajski čas

niki poročajo, da se je ob 7. uri zjutraj z vlakom v Trst odpeljal, ni res, ker ob desetih dopoldne prišel je v garnizonsko bolnico št. 1 se kopat, spremljan po treh možeh 33. polka. Na jedenkrat je po celi bolnici hrup zadonel: „Hadži Loja je tu, koplje se“ in kmalu se je po hodnikih zbralo obilo bolnih vojakov, kajti vsak je hotel videti Hadži Lojo. Ob 11. uri prikaže se iz kopalnice mož velikan, da ga je bilo strah gledati, z leseno levo nogo, z belim turbanom in zelenim plaščem. Vse zakriči: „Hadži Loja“. Ostro je bilo njegovo oko, kakor ujetega jastreba. Ko je stopal po stopnicah, je jezno k spremljevalcu rekel, naj gre za stopnico naprej, da se je s svojo roko nanj opiral, in tako je velikan počasi po stopnicah koračil. Ko stopi na ulico, je ravno deževalo, obrnil si je plašč in se čez glavo pokrnil. Po izreku njegovega, sedaj bolnega varuha Alojzija Haushofer-ja (takrat pri 9. lovskem batalijonu), kateri je bil pri transportu Hadži Loje od Mokrega do Sarajeva v bolnico prisoten, je Hadži Loja bil dosti slabiji in njegovo lice hudo upadeno, a sedaj se je velikan v avstrijski ječi dobro popravil in dobro izgleda. Vidi se, da so mu dobro stregli, bolje, nego našim vojakom, ki so prišli turčinom v pest. „Vrhniški brodar“.

— (Ponesrečil) se je v predilnici delavec Janez Grum, 51 let star, iz Šmartna nad Ljubljano. Pal je v sobi, kjer so parni kotli, 1 1/2 seženj visoko in se teško na glavi poškodoval, da so ga morali prenesti v bolnico.

— (Nesreča.) Predvčeraj popoldne ob 3. uri, prišla je 24 letna delavka v predilnici vsled lastne neprevidnosti preblizu stroju, kateri jej je odtrgal kazalec in srednji prst in popolnem zdrobil palec. Odnegli so jo v bolnico.

— (Tatvine.) 24 letna delavka iz tabačne fabrike, Mina Porenta, ukrala je svojim družicam iz stanovanja v Kladeznih ulicah obleke za 14 gold., razven tega pa še dve rjuhi in velik kos kotenine. — V frančiškanski cerkvi krala je že več časa, mnogokrat zaradi cerkvene tatvine kaznovana, Mica Dolinšekova iz Št. Jurja, razne stvari, katere je potem zastavljala ali prodajala. Tudi v kapeli svetega Frančiška v sv. Jakoba cerkvi je precej pokrala. Ko se je redarstvo začelo zanimati za njo, popihala jo je najbrž na Štajersko.

— (V mestnej klavnici) zaklalo se je meseca septembra 260 govéd, 464 prašičev, 13 malih prašičev, 520 telet, 601 komad kozlov in ovac in 5 kozličev. Od zunaj dopeljalo in v klavnici ogle-dalo se je 305 kilogramov mesa.

— (Razpisani službi): Učitelja na jedno-razrednici v Koroški Beli. Plača 450 gld., preklicljiva nagrada 50 gld. in stanovanje. Prošnje do 28. t. m. na okr. šolski svet v Radovljici. — Druzega učitelja na čveterorazrednici v Šmartinu pri Litiji. Plača 500 gld. in stanovanje. Prošnje do 25. t. m. na okr. šolski svet v Litiji.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Rim 8. oktobra. Včeraj razsajal je v Kataniji grozovit vihar. Podrl je vse brzojavne drogeve in nekoliko hiš. Do sedaj izvlekli so iz razvalin 23 mrtvih in okolu 100 ranjenih. Škodo cenijo na dva milijona.

Hanoi 8. oktobra. Na reki Lohnan so Francozi Kitajce popolnem porazili. Francozi, ki so izgubili 4 mrtve, mej njimi jednega stotnika in 20 ranjenih, mej njimi jednega častnika, prodirajo dalje.

Razne vesti.

* (Strup mesto zdravil.) Predsednika državnega zbora dr. Smolko je zadela te dni grozna nesreča. Njegova hči, soproga inženirja Hupperta, je zaužila namreč po neprevidnosti mesto zdravil precejšnjo množino strupa (antibakterion) in je vsled tega 7. t. m. opoldne umrla. Tako se brzojavlja iz Levova.

* („Glas Crnogorca“) poroča, da je bavorski princ Arnulf že dospel v Nikšić, kjer ima svoj lovski dvorec in kjer ostane čez jesen, da se zabava z lovom. — Zetski dom bode na pročelji imel uro, na obeh straneh pa doprsna kipa pesnikov vladike Rada in Branka Radičevića. Kipa bode izdelal slavni kipar Rendić.

* (Šarac Kraljeviča Marka.) De Gubernatisova „Revue Internationale“ donša v jednom zadnjih zvezkov zanimljiv članek slavne pisateljice Dore D' Istria „o narodnem kultu živalij.“ V tem spisu ima tudi šarac Kraljeviča Marka dostojno mesto poleg grškega Pegaza, Bukefala Aleksandra Velikega, mej grško-latinskimi in drugimi slavnimi konji.

* (Zmanjšanje števila ruskih gimnazij.) Kakor čujemo, namerava rusko ministerstvo za uk in bogostanje nepotrebno in za današnje razmere preveliko število klasičnih gimnazij skrajšati in namesto teh ustanoviti več za Rusijo potrebnih tehničnih in obrtnih šol. Kaj poreče minister notranjih zadev, kateri je jako vnet za gimnazije, k tej presnovi, še ne vemo.

* (Cerkveni zbor.) Da bi se nadaljno razširjevanje raznih sekt po Rusiji zabranilo in ustavilo, bo vlada sklicala cerkveni zbor osmero škofov, kateri se bodo pod predsedstvom Kijevskega metropolita Platen a resno posvetovali o raznih vprašanjih. To bo prvi cerkveni zbor, kateri se bo po preteklih 200 letih v Rusiji zopet sešel, kajti že Peter Veliki je škofijske zbore popolnem odpravil.

* (Moder svet.) Cesar Josip II. je zaukazal, da naj se v Dunajski stolici posebno goji nemška dramatika. Da bi Dunajčanje hodili rajši v nemško gledališče, zaukazal zapreti francosko gledališče, kamor je kaj rado zahajalo vse dvorno občinstvo. Francoski poslanik Breteuil, se je zaradi tega pritožil in mej drugim cesarju rekel: "Zdaj je meni odvzeto še to jedino veselje, kaj hočem tedaj započeti?" — "Storite tako", mu odgovori cesar smijoč, "kakor dela moj poslanik v Parizu, ta se uči francoski."

* (Pomenljivo in dvoumno) Henrik IV. kralj francoski. (1589 — 1610) je mej vojsko v Španskej žugal tej državi tudi taska posestva napasti in odvzeti. Zatorej reče španjskemu poslancu: "Jaz sem sklenil, iti z vojsko na Lasko, zajutkovati v Milanu, pri maši biti v Rimu, obedovati pa v Napoli." S pravim španjolskim ponosom odvrne poslanec: "Če bo Vaše veličanstvo tako hitelo, bode lahko pri večernicah v Siciliji." ("Sicilijanske večernice se pravi krvavej moriji 1282. leta, vsled katere so vse Francoze z otoka Sicilijanskega spodili.")

* (Dober odgovor.) Bassompierre, poslanec Henrika IV., kralja francoskega na španjskem dvoru, je pripovedoval svojemu kralju vse podrobnosti svojega uvida v Madrid. "Jaz sem jezdit", pravi poslanec, "najmanjšo mulo na svetu." — "Oho!" za kliče kralj smijoč, "to je moral biti smešen prizor! V resnici! Osel na muli!" — "Prosim!" odgovori Bassompierre, "jaz sem bil le zastopnik Vašega Veličanstva!"

* (Nemški lovec — non plus ultra.) Nek najemnik lova v velikem Rächenu v Pruskeji Šleziji je nedavno v mraku mlado brdko deklico, meneč, da je srna (!) v glavo ustrelil. Ljudje imajo malo upanja, da bi nesrečno devotko obranili pri življenji.

Exodus nemških poslancev iz deželne zbornice kranjskega.

Današnja IX. seja deželne zbornice trajala je do 3/4 3. ure popoldne, da si je bil dnevni red že ob 1. uri popoldne končan. Začetkom seje poprime poslanec Grasselli besedo, rekoč, da hoče odgovorjati na izjavo poslanca Luckmanna v zadnji seji. Rekel je sicer g. Luckmann, da je svojo trditev, da je mestni magistrat Ljubljanski pri sestavi hišnih posestnikov Ljubljanskih, upisanih v deželno desko, vedoma nepravilno ravnal, in da so bili njegovi izkazi "befangen", dokazal, a to ni res. Izkaz se je sestavil, ker družih virov ni, samo po starem imeniku hiš, a nikdo ni dal dotičnemu mestnemu uradniku, kateremu se je izročil ta posel, kakega naloga, naj koga izpusti in sploh se mu ni družega velelo, nego zapisnik sestaviti. Da ni zapisnik popolen, temu ni kriv mestni magistrat, kajti popolen zapisnik se dobi le v uradu deželne deske pri c. k. deželni sodnji. Predbacivanje gosp. Luckmana je tedaj popolnem neutemeljeno očitjanje mestnemu magistratu, javnemu uradu, kateremu ima govornik čast biti načelnik. Zato je govornik tudi odločno protestoval proti temu, kar je trdil poslanec Luckmann.

Poslanec Luckman pravi, da bi bil moral mestni magistrat povprašati pri uradu deželne deske in tam bi bil našel vsaj dvakrat toliko imen v deželno desko vpisanih hišnih posetnikov Ljubljanskih, nego jih je c. k. deželni predsedstvu izkazal. Izkazali so se le taki hišniki, ki spadajo k narodni stranki, drugi so se izpustili. Torej je izraz zlobno obrekovanje za njega (Luckmanna) razžaljiv, torej ponavlja zahteva, da se pokliče poslanec Grasselli zaradi tega izraza k redu.

Deželni glavar grof Thurn opomni, da je že v zadnji seji izrekel svojo mnenje o tej stvari.

Baron Apfaltrern zahteva določno izjavo, sicer bodo nemški poslanci zapustili dvorano.

Deželni glavar grof Thurn pravi, da je v zadnji seji določno rekel, da obžaluje izrek, ako se je res rabil.

Baron Apfaltrern odvrne, da je izrek v stenografičnem zapisniku, da se je tedaj gotovo rabil. Ali ne velja stenografični zapisnik nič? Deželni glavar grof Thurn pravi, da je stvar končana.

Na to ustane g. Luckmann, ves srdit pobere svoje predloge in zbeži iz dvorane v stransko sobo, drugi nemški poslanci pa drug za drugim za njim. Samo Dežman mirno obsedi in zre kvišku, dokler ne pridejo nemški poslanci ponj. V-i nemški poslanci zapro se v svojo sobo in so odsotni za vso sejo. Na poziv deželnega glavarja, naj pridejo poročevati, se niti ne ganejo in narodni poslanci prevzemo mesto njih poročila iz odsekov.

Mej sejo so skovali nemški poslanci svojo izjavo in po slugi poslali pod zavitkom deželnemu glavarju. Ko je grof Thurn pokazal izjavo deželnemu predsedniku baronu Winklerju, je slednji šel k nemškemu poslancem. Kakor smo poizvedeli iz verodostojnega vira, je gosp. baron Winkler napenjal vse svoje govorniške sile in nemške poslance rotal in prosil, naj ne store namerjanega koraka in naj ostanejo v zbornici. Ko je bil dnevni red končan, izjavi g. deželni glavar, da pretrga sejo za nekoliko minut. To je bilo ob 1. uri popoldne. Najprvo je šel deželni glavar grof Thurn sam k nemškemu poslancem, a se kmalu vrnil in kakor je bilo na njegovem obrazu videti, ni ničesa opravil. Zdaj prevzame poslanec Murnik nalogo posredovalca in gre v imenu narodnega kluba k kujačcem. Mej tem so se zbrali narodni poslanci v klub v svoji sobi. Jedenkrat, dvakrat, trikrat in celo četrtokrat prišel je g. Murnik k narodnim poslancem in nosil na listkih načrte, kako bi moral preklicati g. Grasselli, kako pa gosp. Luckmann. A kakor je bilo videti, ni bilo sporazumljenje možno. Kakor smo čuli bil je gosp. Luckmann že pripravljen, nekoliko preklicati svoj napad na mestni magistrat Ljubljanski, a njegovi tovariši so mu to branili. Bilo je 1/2 3. ure popoldne, ko so se začule iz sobe narodnih poslancev v dvorano besede g. poslance Obreze: "Sollen Sie machen, was sie wollen!" in kmalu potem vstopijo na rodni poslanci v dvorano in seja se nadaljuje. Nemški poslancev sedeži ostali so prazni. Deželni glavar grof Thurn izreče, da se seja nadaljuje in izroči zapisnikarju g. Pfeiferju izjavo nemških poslancev, da jo prebere. V izjavi, katero so podpisali vsi nemški poslanci, pravijo, da je od poslanca Grasselli ja rabljeni izraz "zlobno obrekovanje" neparlamentaričen in razžaljiv, da bi ga bil moral deželni glavar, kot predsednik deželne zbornice na vsak način okarati. Ker pa tega ni storil in ker tudi poslanec Grasselli ni razžaljivega izraza preklical, ker deželni glavar tudi v današnji seji Grasselli-ja pokaral ni, in ker je izraz rabljen po poslancu Grasselli-ju, udu deželnozborskega predsedništva kot deželne glavarja namestnika, torej še mnogo bolj obtežujoč, ne vidijo nemški poslanci nobene vernosti za svojo čast, in se ne bodo več udeleževali obravnav deželne zbornice.

Deželni glavar grof Thurn da prečitati iz stenografičnega zapisnika svoj govor v tej zadevi v predzadnji seji, v katerem je izjavil svoje obžalovanje in svojo grajo, da se je rabil tak neparlamentaričen izraz. Potem pristavi, da danes, ko je zaznal, da se je ta izraz res izrekel, svojo grajo ponavlja.

Poslanec Grasselli poprime besedo, rekoč, da jako obžaluje, da je v predzadnji seji rabil izraz "zlobno obrekovanje" proti g. Luckmannu, a pravi, da sta mu ušla ta dva izraza le vsled razburjenosti zaradi razžaljivih izrazov g. Luckmanna proti mestnemu magistratu, kateremu na čelu biti ima čast. Upa pa tudi, da bode g. Luckmann preklical razžaljive izraze mestnemu magistratu Ljubljanskemu nasproti, kateremu je predbacival, da je vedoma zanemarjal uradne dolžnosti.

Potem je deželni glavar sklenil ob 3/4 3. sejo in naznanil da bode prihodnja seja jutri v petek ob 1/2 10. uri.

Se li bodo nemški poslanci zadovoljili z izjavami deželne glavarja in poslanca Grasselli-ja in zopet ustopili v deželni zbor, ja jako dvoumno. Danes zvečer bode v klubovi seji posvetovanje o tej zadevi. Tudi narodni poslanci imajo danes zvečer ob 6 uri klubovo sejo.

Narodne-gospodarske stvari.

Dra. Vošnjaka govor

v deželnem zboru o agrarnih razmerah.

Slavni zbor!

Mi stojimo pri prvem tistih predlogov, katere je gospodarski osek predložil deželnemu zboru v pretres na podlagi obravnav agrarne čenete. V lanski sesiji je deželni zbor imeniten sklep storil s tem, da je naložil deželnemu odboru, naj preiskuje agrarne razmere na Kranjskem.

Deželni odbor je to storil in iz njegovega poročila se vidi, da je kmetijski stan na Kranjskem res v slabih razmerah in da je treba energičnih sredstev, da se mu pomaga. Kmetijski stan pa v slabih razmerah ni samo na Kranjskem, kakor menda gosp. Deschmann misli v svojem neznanji faktičnih razmer, ampak po vsej Evropi in razen malih izjem v Ameriki je po vsem svetu kmetijski stan vsled raznih nedostatkov prišel v to slabo stanje. Ako g. Deschmann misli, da se kmetu na Kranjskem slaba godi za to, ker nemški ne zna, bi ga vender prosil, naj bere različne knjige, katerih je mnogo izšlo v poslednjih letih in ki drastično popisujejo razmere kmetijskega stanu na Nemškem. In kako je v tem oziru na Francoskem, Angleškem in po vseh drugih, najvišje omikanih deželah. O tem beremo vsak dan poročila v časnikih. Povsod, žalbog, nabajamo jednake pritožbe o slabem stanju kmetijstva, po nekaterih deželah je celo veliko huje nego na Kranjskem.

Jaz sem se vsled lanskega sklepa deželne zbornice močno pečal s tem vprašanjem in sem celo vrsto knjig prebral, katere govore o kmetijskih razmerah v raznih deželah ter sem v teh knjigah našel vender neko tolažbo, in sicer to, da sem iz teh popisov spoznal, da kmetijski stan na Kranjskem ni nič slabši, kakor drugod, da se celo kmetijske razmere na Kranjskem v boljših razmerah nabajajo, nego po nekaterih drugih deželah. Če beremo, kar Nemci sami o stanju svojega kmetijstva pišejo, moramo pač obžalovati ondotelega kmeta. Na Nemškem je ravno vsled istih zakonov, kateri so tudi pri nas zakrivili slabo kmetijsko stanje, namreč vsled rimskega dednega prava kmetijski stan silno propal.

Na Bavarskem je tako daleč prišlo, da v zadnjih letih vsako leto po 2000—3000 kmetij pride na kant in da se po 800 kmetij, niti ne obdeluje, ker so pod sekvestrom. V drugih nemških deželah je zemlja tudi že tako razkosana, da kmetijstvo popolnem propada. Na Vrttembergem je razkosanje zemljišč tako daleč prišlo, da skoraj nobene prave kmetije več ni. Tam vlada velika beda, ljudje se vedno izseljujejo v Ameriko. Nemčija je se ve da močno obljubena in se ni čuditi, da tam ljudje ne morejo shajati. Nemška s svojimi 50,000,000 prebivalcev ne prideluje dovolj živeža, ter mora vsako leto za kakih 10,000,000 ljudi živeža uvažati, ker se ljudstvo silno množi vsled razkosanja zemljišč. Konečno pride do tega, da na teh pritlikavih kmetijah le še krompir sade. Na Vrttembergem je 145.000 kmetijskih posestnikov, mej temi jih je večina, to je 80,000 takih, ki imajo le do 1 1/2 hekt. zemlje brez živine. Pri nas smo res že tudi pritožbe slišali, da so kmetije brez živine, ampak kmetijstvo vender tako silno ne propada, da bi večina kmetij bila brez živine. Na Vrttembergem ni moč goče racionalnega kmetijskega gospodarstva, ker so kmetije v tako male parcele razdeljene, da nemajo toliko prostora, da bi na svoji zemlji mogli plug obračati. Če je kak veči lastnik, ima mnogo malih parcel po 100—200 □ seznajev zemlje in sicer v različnih krajih, tako, da silno veliko časa zamudi z obdelovanjem. Zato se pečajo največ s trgovinskimi rastlinami, na pr. tabak, vino, lan, konoplja. Tako obdelovanje zemlje donša v dobrih letih veliko dobička, v slabih pa veliko izgube. Ker se kmetijstvo samo na take trgovinske rastline naslanja, je v nevarnosti, da v slabih letih popolnem propade. Če le jedno leto ne rode, zagazi kmet v dolgove, da si ne more več pomagati. To vidimo tudi pri nas tam, kjer imajo kmetije vinograde. Če ne rode nekaj let, zabredejo kmetije vedno v večje dolgove.

Gospod Deschmann očita, da so naši kmetije silno zadolženi. Istina je. Mi to vidimo iz števil, dasi so gotovo previsoke. Ali moja gospoda, tako se povsod godi tudi v sosednjih deželah. Na Nemškem in celo v takih deželah, o katerih bi človek mislil, da Bog ve kako cveto, je ravno taka, če ne še huje. Na Švedskem in Norveškem je že pred 20 leti kmetijstvo bilo tako zadolženo, da so morali misliti na sredstva, kako kmetu pomagati. Se ve da mi Slovenci smo po Deschmannovem mnenju le zavoljo tega v slabo materijelno stanje zabredli in ne moremo napredovati, ker se nesmo nemški učili. Ko bi se nemški učili, bi ne bili zadolženi in naše kmetijstvo bi cvetelo. (Veselosť na levi.) Jaz pa vprašam, zakaj na Nemškem ne cvete kmetijstvo? Tam znajo ljudje izvrstno nemški, pa kmetije le vender od dne do dne bolj propadajo in mesto žita vedno več krompirja sade?

Jaz sem iz neke nemške knjige nekoliko dat posnel. Po teh datih je na Nemškem l. 1882. do 2,857,000 hektar zasajenih s krompirjem, dočim se pšenica le na 2 milijonih hektarov seje. Iz te prikazni lahko sodimo veliko bedo ondotelega ljudstva. Znano je in to so zdravniki dokazali, posebno v najnovejšem času, da je krompir najnevarnejša jed za človeka in da se s krompirjem tuberkuloza in škrofuloza širi. Na Nemškem pa posebno v krajih, kjer so fabrike, mali lastniki skoraj samo krompir sade, tam ljudje skoro družega ne jedo, kakor krompir. Neki nemški pisatelj, dr. Sax pše o razmerah ljudstva v Turingiji. Najprej popisuje, kako slabo se ondodnim malim kmetom in delavcem godi, da družega ne jedo, kakor zjutraj krompir, opoldne krompir in zvečer krompir. Pripoveduje, kako ti vbogi ljudje slabo izgledajo, da jih 70% umre pred 40. letom in prav malo da jih doseže starost od 50 do 60 let. Ti ljudje so sami na sebe neko pesen zložili, v kateraj prav na žalosten način tožijo, da nemajo

druge jedi, kot „kartofel“. Ta njihova pesnica se glasi:

Kartoffeln in der Früh,
Mittags in der Brüh,
Des Abends in dem Kleid,
Kartoffeln in Ewigkeit.

(Veselosť.)

Moja gospoda! našemu slovenskemu kmetu se danes še tako slabo ne godi, da bi celi dan moral jesti samo krompir. Nemci si torej tudi z nemškimi jeziki iz te bede ne morejo pomagati. Jaz nečem reči, da se Nemcem slabo godi zavoljo nemškega jezika; beda izvira iz splošnega slabega položaja kmetijskega stanu, kateri je nastal vsled dednega prava, ki se je po rimskem načinu bilo vpeljalo in tudi vsled družnih mnogih vzrokov, kateri so navedeni v poročilu deželnega odbora.

Tudi na Francoskem, pri tem prvem narodu na svetu, pri katerem bi človek mislil, da je kmetijski stan silno srečen, propadal je posebno v zadnjih 10 letih. Pač začetek propada je iskati v francoski revoluciji, od kar so namreč Francozi zemljo razkosavati pričeli. Napoleon III. je leta 1866. sklical kmetijsko enketo, tedaj veliko poprej, predno smo mi do te misli prišli. In kaj je našla ta francoska enketa? Našla je, da je glavni vzrok propada v razkosavanju kmetij in v dednem pravu. Stori se pa vendar ni nič, ker je Napoleon takrat, kakor je znano imel dosti drugih opravil. Leta 1879. je francoski poljedelski minister zopet tako enketo sklical, katera se je celo leto pečala s tem vprašanjem ter je celo biblioteko poročil in nasvetov izdala. V teh poročilih se opisuje, da se na jedni strani revščina širi, na drugi strani se pa množi veleposestvo in bogastvo, ker bogatini navadno porabijo slabo stanje kmeta v svojo korist in poprej kmetijsko zemljo pridruže k svojim latifundijam, na ta način se ve da kmetijski stan na Francoskem vedno bolj propada.

Grof d'Esterno drastično popisuje — bral sem to v „Vaterlandu“ — silno slabo stanje kmetov na Francoskem. „Čas žetve, pravi, je doba velikanske organizovanega roparskega sistema. Komaj je žetev pod streho, že se oglašajo pri revnem poljedelcu žitni barantači, mlinarji, in drugi, katerim je dolžan, in mu odpeljejo žito po najnižji ceni. Toliko je taci prisiljenih prodaj, da žitna cena za tri do štiri mesece močno pada.“

Mesta na Francoskem silno rastó, ker vse v mesta tišči. Napoleon I. je ravno vsled tega rimsko dedno pravo na Francoskem vpeljal, da bi oslabil moč in veljavo starih rodbin, ki so se naslanjale na velike latifundije in da bi silil kmetijsko ljudstvo v mesto. Kajti vedel je, da, dokler bo kmetijski stan močan, tako dolgo liberalne in Napoleonove ideje ne bodo pravih tal imele v narodu. In res je dosegel, da je zemlja postala mobilna in kmetijsko ljudstvo isto tako mobilno. Leta 1851. je bilo na Francoskem še 4,246.000 kmetij, leta 1874. le še 2,820.000, v tako kratkem času je tedaj 1,426.000 kmetij propalo. Torej celo na Francoskem, kjer je jako omikan narod, kmetijski stan naglo in silno propada. Kako je na Italijanskem, to je znano. Tam je pravi kmetijski stan že skoro popolnoma zginit. Na Italijanskem so tako slabe razmere za kolone, da so naši kmetje pravi knezi proti nesrečnim in stiskanim kolonom. Tam se je ravno zavoljo teh slabih razmer mej ljudstvom bolezni pelagra grozno razširila, katera bolezen prihaja le iz tega, ker človek nema dosti živeža. Znano je, da so že tudi na Goriškem v Tolminskem okraji ta bolezen prikazuje, po kateri ljudje ne samo telesno hira, ampak tudi duševno postajajo slaboumni, da jih morajo v bolnice jemati. V bolnici si opomorejo, ker imajo dovolj živeža, pa ko se domov vrnejo, najdejo zopet ravno tiste nesrečne razmere, ter se jim zopet ravno tako slabo godi, kakor poprej. Glavni vzrok propada kmetijskega stanu vidijo povsod v razkosavanju zemlje, vsled katere uboštvó silno raste.

(Dalje prih.)

Listnica upravnistva. Č. g. J. V. v Ž. Naročnina je za čas od 1. jan. do 31. marca 1885.

Javna zahvala.

Podpisani odbor izreka s tem svojo najtoplejšo zahvalo blagorodnemu gospodu **dr. Franu Jurteu**, odvetniškemu kandidatu zdaj na Dunaji, za velikodušni dar **100 goldinarjev**, podarjen naše Čitalnici, oziroma „Narodnemu domu“. Slava vrlemu vzglednemu domoljubu!

V Ptuj, v 6. dan oktobra 1884.

Čitalnični odbor.

Poslano.

Trditev g. prof. Wiesthalera-já v 182. številki „Ljubljanskega lista“, da sem se jaz 14. avgusta t. l. ali kedaj „škandalozno obnašal proti tuji dami v javnem prostoru škofjeloškem“, imeujem golo nesramno laž in ostudno obrekovanje, nevedno poštenega človeka, še manj pa učitelja „dostojnosti“, zahtevajočega hvaležnosti od nekdanjih svojih učencev.

V Škofji Loki, 7. oktobra 1884.

Stud. jur. Dragotin Triller.

Izdatelj in odgovorni urednik: Ivan Železnikar.

Poslano.

Prijazno vprašanje do sl. mestnega magistrata v Ljubljani.

Že pred več meseci uročila se je prošnja Ljubljanskih pekovskih mojstrov, naj se vendar jedenkrat odpravi ostudna prodaja kruha pred rotovžem, ker prodajalke kruha o deževnem vremenu kar pot na rotovž zapró. Vsaka prošnja sicer jedenkrat rešitev najde. Bog zna, če bomo rešitev te prošnje srčno čakali.

(633)

Radovedneži.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim je potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravišтво „Slov. Naroda“.

Tujci:

dne 7. oktobra.

Pri **Slonu**: Krauss z Dunaja. — Klinger iz Trsta. — Urenak z Dunaja. — Ravnikar iz Kamnika. Pri **Malič**: Fusseneger z Dunaja. — Schwarz z Budimpešte. — Ivič iz Celovca. Pri **avstrijskem cesarju**: Felberbaum z Dunaja. Pri **južnem kolodvoru**: Krainer iz Trsta. — Fl. Markovič iz Reke. — Steiner iz Zagreba.

Umrli so v Ljubljani:

3. oktobra: Marija Melik, delavčeva hči, 1 dan, Črna vas št. 36, za oslabljenjem.
6. oktobra: Marija Černe, gostija, 72 let, Kravja dolina št. 17, za udrtom na možganih.
7. oktobra: Jakob Stupnikar, delavec, 35 let, Ulice na grad št. 12, za jetiko. — Katra Renko, gostija, 81 let, Tržaška cesta št. 26, za oslabljenjem.
8. oktobra: Pavla Bogani, delavka, 24 let, Reber št. 6, za jetiko.

V deželnej bolnici:

2. oktobra: Marija Šifer, gostija, 62 let, za jetiko.
3. oktobra: Fran Topovšek, delavec, 21 let, za srčno napako.
5. oktobra: Fran Čepelnik, črevljár, 37 let, za katarom v črevesu. — Blaž Wagner, gostac, 68 let, za oslabljenjem.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mokrina v mm.
7. okt.	7. zjutraj	737.91 mm.	+10.6° C	sl. szh.	obl.	17.00 mm.
	2. pop.	735.89 mm.	+14.0° C	sl. svz.	obl.	
	9. zvečer	731.87 mm.	+12.2° C	sl. jz.	dež.	dežja.
8. okt.	7. zjutraj	729.28 mm.	+12.6° C	sl. jvz.	dež.	16.00 mm.
	2. pop.	730.54 mm.	+13.6° C	sl. jz.	obl.	
	9. zvečer	730.14 mm.	+11.0° C	brevz.	obl.	dežja.

Srednja temperatura obeh dni je znašala +12.3° in +12.4°, za 0.5° in 0.2° pod normalom.

Dunajska borza

dne 9. oktobra t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta a	81 gld. — kr.
Srebrna renta	82 „ 10 „
Zlata renta	103 „ 20 „
5% marcna renta	95 „ 95 „
Akcije narodne banke	859 „ — „
Kreditne akcije	283 „ 20 „
London	121 „ 85 „
Srebro	— „ — „
Napol.	68 „ — „
Č. kr. cekini	77 „ — „
Nemške marke	49 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld. 124 „ 50 „
Državne srečke iz l. 1864	100 gld. 171 „ 75 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	102 „ 90 „
Ogrska zlata renta 6%	122 „ 75 „
„ „ 4%	93 „ 20 „
„ „ 5%	88 „ 70 „
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104 „ 50 „
Dunava reg. srečke 5%	100 gld. 115 „ 40 „
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	121 „ 50 „
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	109 „ — „
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	105 „ 50 „
Kreditne srečke	100 gld. 176 „ 75 „
Rudolfove srečke	10 „ 18 „ 50 „
Akcije anglo-avstr. banke	120 „ 104 „ 20 „
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	215 „ 50 „

Z globoko in neznosno britkostjo naznanjamo vsem sorodnikom in prijateljem tužno vest, da je naša ljuba mati

ANA ŽNIDARŠIČ,
posestnica,

v 60. letu svoje dobe danes 7. oktobra 1884 ob 1. uri popoldne na naglem umrla
Pogreb drage pokojnice bode 9. oktobra ob 4. uri popoldne.

Svete maše zadušnice se bodo brale v cerkvi sv. Barbare in pri sv. Križu.
Pokojnica se priporoča vsem sorodnikom in prijateljem v prijazni spomin.

V Idriji, v 7. dan oktobra 1884.

Franjo in Lavoslav Žnidaršič,
sinova.

Ivana Rupnik, Fani Koršič, Marija Pavlič,
rojene Žnidaršič,
hčere. (635)

Josip Koršič, c. kr. rud. uradnik, Josip Pavlič,
c. kr. poštar, Ivan Rupnik, c. kr. učitelj.

Pri suhem vremenu trgana (ne tresena)

jabolka, hruške, slive, debele češplje, breskve, dalje finejše vrste fižol, mlad grah, sladko korenje, rajska jabelka, česen (porre), glive, šampinjane

kupuje vsak čas in v vsakej množini po primernej ceni in prosi pisane ponudbe (508—19)

Die Central-Station

für Obst- und Gemüse-Verwaltung in Graz.

Pregled raznih psov.

V četrtek 16. oktobra t. l. na imendan sv. Galusa, bode v gostilnici „zur Rose“, v judovskih ulicah, mej 11. in 12. uro popoldne velik pregled raznih psov, h kateremu se vabijo posestniki psov in oboževalci pravega pilzenskega piva z meščanske pivovarne, najuljudnejše.

Ker je malo prostora za razstavo, imajo posestniki velikih psov prednost. (634)

Razstavni odbor.

Komí,

na deželi izučen, 19 let star, slovenskega in nemškega jezika zmožen, z dobrim spričalom, želi dobiti službo v kaki prodajalnici ali v kaki leseni trgovini na Kranjskem ali Spodnjem Štajerskem. — Ponudbe vsprejema upravišтво „Slovenskega Naroda“. (619—3)

Umetne

(32—75)

zobe in zobovja

ustavlja po najnovejšem ameriškem načinu brez vsakih bolečin ter opravlja plombovanja in vse zobne operacije

zobozdravnik A. Paichel,

poleg Hradskega mostu, I. nadstropje.

Prístni

zdravilni malaga-sekt

po analizi ces. kr. poskušnje postaje za vina v Klosterneuburgu

jako dobra, prava malaga,

jako dobro krepilo za slabotne, bolne, okrevajoče, otroke itd., proti pomanjkanju krvi in slabemu ledenu izvrtu upliva. V 1/1 in 1/2 originalnih steklenicah pod postavno deponirano varstveno znamko (605—3)

ŠPANJSKE TRGOVINE Z VINOM VINADOR

DUNAJ

HAMBURG

po originalnih cenah à gld. 2.50 in gld. 1.30.

Dalje razna fina inozemska vina v originalnih steklenicah in po originalnih cenah pri gospodih: Josip Swoboda, lekar, in H. L. Wenzel, prodajalec delikates v Ljubljani: A. Roblek, lekar v Radovljici; Fran Dolenz, trgovina s specerijskim blagom v Kranju.

Mejnarodna linija.

Iz Trsta v Novi-Jork naravnost.

Veliki prvovrzdni parniki te linije vozijo redno v Novi-Jork in vsprejemajo blago in potnike po najnižjih cenah iz z najboljšo postrežbo.

V NOVI-JORK. — Odhod iz TRSTA.

Parnik „Germania“, 4200 ton, okoli 10. oktobra. „East Anglia“, — — — 25. „

Kajuta za potnike 200 gold. — Vmesni krov 60 gold. Potniki naj se obrnejo na (611—6)

J. TERKULE,

generalnega pasažnega agenta,

Via dell' Arsenal Nr. 13, Teatro Comunale, v Trstu.

Zaradi vožnje blaga obrne naj se na Emiliano d' Ant. Poglayen, generalnega agenta v Trstu.

Lastnina in tisk „Narodne Tiskarne“.